

Spotkanie sedimentologów polskich POKOS 2 Zwierzyniec, 20–23 czerwca 2006 r.

Piotr Roniewicz*

Tematem kolejnego spotkania sedimentologów polskich jest *Przebieg i zmienność sedymentacji w basenach przedgórskich*. Głównym obiektem zainteresowania uczestników spotkania są baseny związane z obszarem zapadliska przedkarpackiego i wypełniające je silnie zróżnicowane osady miocenijskie. Nie bez powodu miejscem spotkania jest Zwierzyniec, będący stolicą Roztocza,

regionu o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych. Ze Zwierzynca stosunkowo blisko jest do odsłoneń utworów neogeńskich, które będą przedmiotem naszego zainteresowania w trakcie wycieczek terenowych, na terenie Roztocza, w Polsce i na Ukrainie.

Większość dotychczasowych spotkań naukowych i konferencji dotyczących tematyki, nie tylko sedimentologicznej, zapadliska przedkarpackiego, odbywała się po południowej stronie zapadliska. Spoglądaliśmy na problemy zapadliska od strony Karpat i południowych brzegów basenów ku północy. W Zwierzyncu spotykamy się po przeciwnej, północnej stronie, w pobliżu zmieniających położenie północnych linii brzegowych morza miocenijskiego. Ta nowa perspektywa i spojrzenie na problemy od przeciwnej geograficznie strony wpłynie zapewne na wzbogacenie naszych wyobrażeń o przebiegu sedymentacji i paleogeografii interesującego nas obszaru.

Zainteresowanie spotkaniem w Zwierzyncu jest duże, co może wynikać z uniwersalności tematu naukowego jakiego jest ono poświęcone, jak też z atrakcyjności wycieczek terenowych. Zgłoszono przeszło trzydzieści referatów i podobną liczbę posterów, o ciekawej i bardzo zróżnicowanej tematyce. Konferencja jest organizowana we współpracy z geologami ukraińskimi. Udział w spotkaniu zgłosili uczestnicy z Niemiec, Węgier Czech i Słowacji. W ten sposób POKOS 2 zyskuje, w pewnym stopniu, rangę międzynarodową. Zainteresowanie spotkaniem wynikało też zapewne z transgranicznego charakteru wycieczek terenowych, na których zaistnieje sposobność obserwacji wielu atrakcyjnych, częściowo znanych z literatury, ale także w znacznej części nowych odsłoneń skał neogenu, na terytorium Polski i Ukrainy. W większości przypadków zostaną przedstawione nowe wyniki badań i obserwacji sedimentologicznych prowadzonych tu w ciągu kilku ostatnich lat. Dodatkową atrakcją będzie z pewnością możliwość zapoznania się z cechami sedimentacyjnymi wapieni sylurskich w Kamieńcu Podolskim.

Literatura dotycząca problematyki geologicznej zapadliska przedkarpackiego jest bardzo obfita co najmniej z kilku powodów. Badania dotyczące stratygrafii, paleontologii, tektoniki, problematyki złożowej i in. są prowadzone tu od przeszło stu lat, z nie zmniejszającym się natężeniem. Zainteresowanie to wynikało zarówno z perspektyw występowania i znajdowania w tym obszarze różnych

surowców, od dawna znanych złóż solnych, odkrytych w drugiej połowie XX wieku złóż siarki czy gazu ziemnego, jak i związku historii geologicznej obszaru z Karpatami, co czyniło i czyni nadal obszar zapadliska przedmiotem zainteresowania geologów karpaccich. Podobnie ma się sprawa po północnej stronie zapadliska, gdzie problematyka geologiczna utworów neogenu jest związana z historią geologiczną Gór Świętokrzyskich, a także jest przedmiotem zainteresowania badaczy, w większości lądowych utworów miocenijskich występujących na północ od Gór Świętokrzyskich. Na obfitość publikacji dotyczących zapadliska i wypełniających je utworów miocenijskich, wpływa też w istotny sposób rozwój metod badawczych, zwłaszcza badań sejsmicznych i ich interpretacją opartą na stratygrafii sekwencji, związanych z poszukiwaniem węglowodorów. Ostatnie lata zaowocowały też badaniami sedimentologicznymi obejmującymi zarówno utwory klastyczne, węglanowe, jak i ewaporaty.

Zawarte w tym numerze *Przeglądu Geologicznego* prace zostały przygotowane z inicjatywy organizatorów spotkania i mają na celu pokazanie uczestnikom zarysu aktualnego stanu wiedzy o zapadlisku, głównie w jego polskiej części. O geotektonicznych uwarunkowaniach powstawania zapadliska i historii jego rozwoju pisze Nestor Oszczytko. Geodynamiczne i tektoniczne uwarunkowania ewolucji basenów przedgórskich na przykładzie zapadliska przedkarpackiego są przedmiotem pracy Piotra Krzywca. Nowe dane na temat wschodniej części zapadliska, dotyczące m.in. biostratygrafii, stratygrafii sekwencyjnej, zawiera praca Piotra Dziadzio, Andrzeja Maksyma i Barbary Olszewskiej. Przykładem interpretacji w duchu stratygrafii sekwencyjnej, klinoformów widocznych na przekrojach sejsmicznych w formacji z Machowa, i roli podwodnych stożków w wypełnieniu osadami basenów jest praca Szczepana Porębskiego i Michała Warchoła.

Pozostałe artykuły dotyczą bezpośrednio problematyki sedimentologicznej utworów widocznych w odsłonięciach. Tadeusz Peryt przedstawia przebieg i charakter sedymentacji ewaporatów badeńskich, a Marek Jasionowski charakterystykę dolnosarmackich raf z obszaru północnych obrzeży Paratetydy z terenu Polski z Roztocza i Ukrainy- okolice Miodoborów. Charakterystykę sedimentologiczną okrucichowych skał badeńskich i przebieg sedymentacji w północnej, marginalnej strefie basenu zapadliska przedkarpackiego zawiera praca Anny Wysockiej.

Wymienione prace sedimentologiczne w wysokim stopniu nawiązują do tematyki wycieczek terenowych i stanowią istotne uzupełnienie informacji zawartych w części przewodnikowej materiałów jakie otrzymują uczestnicy spotkania, w których obok części przewodnikowej zawarte zostały streszczenia zgłoszonych referatów i posterów.

Warto podkreślić, że 2006 r., w którym odbywa się POKOS 2, jest rokiem jubileuszowym dla sedimentologii polskiej. W roku 1976, a więc przed trzydziestu laty, ukazał się pierwszy polski, oryginalny podręcznik akademicki z zakresu sedimentologii autorstwa Ryszarda Gradzińskiego, Aleksandry Kosteckiej, Andrzeja Radomskiego i Rafała Unruga. W tym też czasie sedimentologia została

*Wydział Geologii, Uniwersytet Warszawski, ul. Żwirki i Wigury 93, 02-089 Warszawa; Roniewicz@uw.edu.pl

wprowadzona do programu studiów geologicznych. Równolegle, w ramach Polskiego Towarzystwa Geologicznego została utworzona, jako pierwsza w obrębie Towarzystwa, Sekcja Sedymentologiczna, która jako główny cel miała organizowanie wycieczek i spotkań w terenie. Na nich były przedstawiane, w odsłonięciach, wyniki aktualnie prowadzonych badań. W znacznej części były to badania związane z przygotowywanymi rozprawami doktorskimi. Owe spotkania miały szczególną wartość dla kilkunastu roczników doktorantów, gdyż w owych spotkaniach brali udział zarówno młodzi badacze, jak i wytrawni i doświadczeni sedymentologowie, a także stratygrafowie, tektonicy i reprezentanci innych dyscyplin. Stwarzało to warunki do owocnych i merytorycznych dyskusji na temat przedstawianych w terenie faktów i obserwacji.

Spotkania terenowe Sekcji Sedymentologicznej były organizowane siłami różnych ośrodków akademickich, co sprzyjało wymianie doświadczeń i zawieraniu kontaktów naukowych pomiędzy prowadzącymi badania w różnych ośrodkach. W ten sposób na przestrzeni kilkunastu lat spotkania terenowe objęły problematykę sedymentologiczną poczynając od skał kambryjskich aż do utworów glacialnych plejstocenu, a także współczesnych środowisk sedymentacji w strefie brzegowej Bałtyku. Były też spotkania poświęcone analizie rdzeni wiertniczych np. karbonu Zagłębia Lubelskiego. W tym okresie odbyło się kilkadziesiąt wycieczek czy spotkań terenowych i jedna trzydniowa szkoła sedymentologiczna poświęcona strefie brzegowej Bałtyku

Z początkiem lat dziewięćdziesiątych organizacja spotkań sedymentologicznych uległa zmianie. Obok tradycyjnych sesji w terenie, pojawiły się też sesje referatowe. Zainicjowane zostało też wydawanie drukiem materiałów zawierających obok informacji o odsłonięciach w formie przewodników terenowych, także streszczenia wygłaszanych na spotkaniach referatów i komunikatów. Organizację poszczególnych imprez, zwanych Krajowymi Spotkaniami Sedymentologów (KSS) podejmowały kolejno różne ośrodki akademickie. Organizatorzy pełnili rolę Zarządu Sekcji i przekazywali ją następnemu ośrodkowi organizującego kolejne spotkanie. W tym trybie odbyło się już 7 spotkań sedymentologicznych. Publikowane materiały spełniają istotną rolę dydaktyczną. Nasze spotkania są odnotowywane w materiałach Międzynarodowego Stowarzyszenia Sedymentologów (IAS).

Określenia tych imprez sedymentologicznych mianem Polskich Konferencji Sedymentologicznych, w skrócie POKOS, użyto w roku 2004 z inicjatywy sedymentologów z Krakowa, którzy zorganizowali konferencję w Zakopanem, tematycznie związaną z Tatrami.

Obecne spotkanie POKOS 2 jest organizowane przez Instytut Geologii Podstawowej Uniwersytetu Warszawskiego i Państwowy Instytut Geologiczny. Organizatorzy pragną serdecznie podziękować wszystkim, których działania i życzliwy stosunek umożliwiły spotkanie w Zwierzyńcu.

Praca wpłynęła do redakcji 06.03.2006 r.
Akceptowano do druku 09.03.2006 r.

Widok ogólny kamieniołomu w Józefowie. Fot. A Wysocka